

Asia C-713/22

**Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 98 artiklan 1 kohdan mukainen
ennakkoratkaisupyynnön tiivistelmä**

Jättämispäivä:

21.11.2022

Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin:

Corte suprema di cassazione (Italia)

Ennakkoratkaisupyynnön esittämistä koskevan päätöksen tekemispäivä:

3.11.2022

Valittaja:

LivaNova plc

Vastapuolet:

Ministero dell'Economia e delle Finanze

Ministero dell'Ambiente e della Tutela del Territorio e del Mare

● Presidenza del Consiglio dei ministri

Pääasian kohde

Società di Capitali – Scissione Parziale – Danno Ambientale -Solidarietà

Ennakkoratkaisupyynnön kohde ja oikeudellinen perusta

Kysymys koskee 17.12.1982 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 82/891/ETY 3 artiklassa tarkoitettua käsitettä ”velvoitetta ei ole jaettu jakautumissuunnitelmassa” ilmaisuna, joka on osittaisen jakautumisen kohteena olevan yhtiön yhteisvastuun selvittämiseksi otettava huomioon tarkasteltaessa Italian siviililain 2506-bis §:ään sisältyvää käsitettä ”vastuut, joiden kohde ei ole pääteltävissä suunnitelmasta”.

Ennakkoratkaisukysymys

”Onko kuudennen neuvoston direktiivin 82/891/ETY 3 artiklan, jota sovelletaan myös uusien yhtiöiden perustamisen kautta tapahtuvaan jakautumiseen (22 artikla), se osa, jossa todetaan, että a) ’jos jotakin velvoitetta ei ole jaettu jakautumissuunnitelmassa eikä suunnitelmaa tulkitsemalla voida tehdä päätöstä jakamisesta, vastaanottavat yhtiöt vastaavat yhteisvastuullisesti tästä velvoitteesta’, ja että b) ’jäsenvaltiot voivat säätää, että edellä mainittu yhteisvastuu rajoitetaan kullekin yhtiölle jaettavan nettovarallisuuden määrään’, esteenä siviililain 2506-bis §:n momentista muodostuvan kansallisen säännöksen sellaiselle tulkinnalle, jossa vastaanottavan yhtiön yhteisvastuulla tarkoitetaan ”vastuuta”, jota ei ole jaettu suunnitelmassa ja joka ulotetaan jo määritettyjen vastuiden lisäksi myös (i) ennen jakautumista tapahtuneen (aktiivisen tai passiivisen) menettelyn jakautumisen jälkeen ilmeneviä, yksilöitävissä olevia haitallisia seurauksia koskevaan vastuuseen tai (ii) tästä kehittyneitä myöhempää jatkuvaa rikkomista tarkoittavaa sellaista menettelyä koskevaan vastuuseen, joka aiheuttaa ympäristövahinkoa, jonka vaikutukset yhtiöiden jakautumishetkellä eivät ole vielä täysin määritettävissä”?

Unionin oikeuden säännökset ja oikeuskäytäntö, joihin viitataan

[Perustamissopimuksen] 54 artiklan 3 kohdan g alakohdan nojalla osakeyhtiöiden jakautumisesta 17.12.1982 annetun kuudennen neuvoston direktiivin 82/891/ETY 3 artikla.

Kansalliset oikeussäännöt, joihin viitataan

Siviililain 2506-bis § ja 2506- quater §.

Yhteenveto tosiseikoista ja menettelystä

- 1 Snia s.p.a. nosti Tribunale di Milanossa (Milanon alioikeus) Sorin s.p.a:ta, nykyisin LivaNova PLC, sekä vastapuolina esiintyviä julkishallinnon elimiä vastaan kanteen, jossa se vaati toteamaan Sorinin yhteisvastuun kaikista – kunnostukseen liittyviä kustannuksia ja ympäristövahinkoa koskevista – veloista, jotka voidaan lukea Snian vastuulle ennen 13.5.2003 toteutettua ja 2.1.2004 voimaan tullutta yhtiöiden jakautumista, jossa LivaNova oli vastaanottavana yhtiönä.
- 2 Toteamista koskeva vaatimus liittyi ympäristöministeriön Snialle esittämiin huomattaviin vahingonkorvausvaatimuksiin, jotka koskivat kemiallisten tuotteiden tuotantoa ja markkinointia määräysvallassa olevien yhtiöiden Caffaron ja Caffaro Chimican välityksellä kolmella teollisuusalueella (Brescia, Torviscosa ja Colleferro). Vaatimus perustui tuolloin voimassa olleen siviililain 2504-decies §:ään, ja sen perusteena oli, että jakautuminen oli Snian mukaan johtanut uuden

Sorin-yhtiön perustamiseen sen jälkeen, kun tälle oli siirretty kaikki biolääketieteen alan osuudet.

- 3 Snia väitti, että Sorinin vastuuta olisi pidettävä rajoittamattomana sen perusteella, että kunnostukseen liittyvät kustannukset ja ympäristövahingot olisi todettuina katsottava osaksi vastuita, joiden kohdetta ei voitu päätellä jakautumissuunnitelmasta.
- 4 Vastapuolina esiintyvät hallintoelimet vaativat, että Sorin velvoitetaan maksamaan vahingonkorvausta yhteisvastuullisesti Snian kanssa. Tribunale di Milano hylkäsi kaikki julkishallinnon elinten esittämät vaatimukset. Ministeriöt ja valtioneuvoston kanslia valittivat tuomiosta ylioikeuteen.
- 5 Corte d'appello di Milano (Milanon ylioikeus) totesi vuonna 2019 antamallaan tuomiolla, joka ei ole lopullinen, että Snia ja Sorin ovat yhdessä vastuussa siitä, että kolmella edellä mainitulla teollisuusalueella ei ollut toteutettu ympäristön kunnostustoimenpiteitä. Se vahvisti Sorinin vastuun sillä perusteella, että kunnostukseen liittyvistä kustannuksista ja ympäristövahingoista syntyneet velat oli katsottava osaksi Snian vastuita, jotka olivat tiedossa mutta joiden kohdetta ei voitu päätellä jakautumissuunnitelman perusteella. Sama tuomioistuin katsoi, että sääntelykehysten, johon viitataan, ei voida pitää entisen siviililain 2504-octies §:n kolmatta momenttia vaan yhtiöoikeuden uudistuksesta johtuvaa siviililain uutta 2506-bis §:n kolmatta momenttia (vuonna 2003 annettu asetus nro 6 2003), koska jakautuminen oli tullut virallisesti voimaan 2.1.2004, jolloin jakautuminen rekisteröitiin yhtiörekisteriin. Corte d'appello di Milano siis totesi Snian ja siihen sidoksissa olevien yhtiöiden toiminnan sekä alueiden pilaantumisen välisen syy-yhteyden tosiasiallisuuden ja siten Snian vastuun alueiden ja tehtaiden omistajana sekä jakautumiseen osallistuneiden vuosien mittaan ostettujen yhtiöiden välittömänä hallinnoijana ja emoyhtiönä; se totesi lisäksi Sorinin yhteisvastuun, joka rajoittuu siviililain uuden 2506-bis §:n kolmanteen momenttiin perustuvan järjestelmän mukaisesti siirrettyihin varoihin.
- 6 Corte d'appello di Milano velvoitti vuonna 2021 annetulla lopullisella tuomiolla (jäljempänä valituksenalainen tuomio) LivaNova PLC:n, entinen Sorin s.p.a., yhtiöiden jakautumisen seurauksena siirrettyjen varojen rajoissa korvaamaan Snia-konserniin sidoksissa olevien yhtiöiden toiminnasta kolmella edellä mainitulla teollisuusalueella aiheutuneiden ympäristövahinkojen ensisijaiseen ja korvaavaan korjaamiseen liittyvät kustannukset, joiden määräksi se arvioi yhteensä 453 587 327,48 euroa. LivaNova teki tästä kassaatiovalituksen.

Pääasian asianosaisten keskeiset perustelut

- 7 Kassaatiomenettelyn valittaja vetoaa siviililain 2506-bis ja 2506-quater §:n rikkomiseen siltä osin että Sorinin vastuulle osoitettiin virheellisesti myös ne vahingot, jotka syntyivät jakautumisen jälkeisestä (passiivisesta tai aktiivisesta) menettelystä, mikä rikkoo Sorinin jakautumisen ajankohtana jo olemassa olleiden ”vastuiden” tai ”velkojen” lakisääteistä aikarajaa. Valittaja moittii

valituksenalaista tuomiota sitä, ettei siinä selvitetty eri säännösten välillä vallitsevaa eroa soveltamisalassa, sillä siviililain 2506-bis §:ssä käsitellään ”vastuita”, kun taas 2506-quater §:ssä maksamattomia ”velkoja”.

- 8 Valittajan mukaan käsitteiden välisen eron vuoksi (kirjanpidon mukaiseen) käsitteeseen ”velat” olisi pitänyt sisällyttää ainoastaan jo määritellyt varmaksi todetut vastuut, joilla on tietty määräaika ja määrä, eikä sitä pidä sekoittaa ”riskipääomaan”, kustannuksiin tai ”sitoumuksiin” sillä nämä – jotka kuuluvat juuri ”vastuisiin” – ovat merkityksellisiä vain siviililain 2506-bis §:n eri tarkoitusten kannalta. Valittaja väittää, että siviililain 2506-bis §:n mukaan sen vastuulle ei vastaanottavana yhtiönä voida osoittaa vahinkoja, jotka ovat aiheutuneet jakautumisen jälkeisestä (passiivisesta tai aktiivisesta) menettelystä, sillä tämä rikkoi Sorinin jakautumisen ajankohtana jo olemassa olleiden ”vastuiden” tai ”velkojen” lakisääteistä aikarajaa.

Yhteenveto ennakkoratkaisupyynnön perusteluista

- 9 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan on aiheellista selvittää kansallisen säännöksen (siviililain 2506-bis §) tulkinnan yhteensopivuus Euroopan unionin oikeuden ja erityisesti kuudennen direktiivin 82/891/ETY kanssa. Tästä syystä on tarpeellista esittää SEUT 267 artiklan mukainen ennakkoratkaisupyyntö Euroopan unionin tuomioistuimelle.
- 10 Esitetty kysymys koskee etenkin kuudennen direktiivin 82/891/ETY 3 artiklassa tarkoitettua käsitettä ”velvoitetta ei ole jaettu jakautumissuunnitelmassa” ilmaisuna, joka on osittaisen jakautumisen kohteena olevan yhtiön yhteisvastuun selvittämiseksi otettava huomioon tarkasteltaessa Italian siviililain 2506-bis §:ään sisältyvää käsitettä ”vastuut, joiden kohde ei ole pääteltävissä suunnitelmasta”.
- 11 On huomattava, että Corte d’appello di Milano on tosiasiaa todennut Snian ja siihen sidoksissa olevien yhtiöiden harjoittaman toiminnan ja asianomaisten alueiden pilaantumisen välisen syy-yhteyden.
- 12 Erityisesti todettiin Snian vastuu alueiden ja tehtaiden omistajana sekä jakautumiseen osallistuneiden vuosien mittaan ostettujen yhtiöiden välittömänä hallinnoijana ja emoyhtiönä intensiivisestä ympäristön hyödyntämisestä kolmella teollisuusalueella lähes vuosisadan ajan, mikä on aiheuttanut erittäin vakavaa ympäristön saastumista ja pilaantumista. Snia itse on myöntänyt vastuunsa. Valituksenalaisessa tuomiossa tuotiin esille ”se, että Snian vastuun perusteena olevat tosiseikat ja olosuhteet edelsivät varmasti – – päivämäärää 13.5.2003”, mikä voidaan päätellä nimenomaisesti mainituista Snian yhtiöiltä peräisin olevista asiakirjoista. Mainitulla vastuulla tarkoitetaan jatkuvan rikkomisen vahingollisia seurauksia, jotka ovat omiaan vain pahentumaan ajan myötä.
- 13 Valittaja väitti, että Sorinin (nykyinen LivaNova) vastuulle osoitettiin lainvastaisesti vastaanottavana yhtiönä myös jakautumisen jälkeen todettujen ympäristövahinkojen paheneminen.

- 14 Corte di cassazione (Italian ylin tuomioistuin) huomauttaa, että väite on puolueellinen eikä ainakaan yhtäpitävä, koska ympäristövahinkojen paheneminen on seurausta jatkuvasta rikkomisesta, joka on vielä katsottava jakautuvan yhtiön vastuulle jakautumista edeltävästä toiminnasta. Tässä mielessä merkityksellinen on se seikka, että Snian (aktiivisen tai pelkän passiivisen) menettelyn pitkittyminen tammikuun 2004 jälkeen on valituksenalaisessa tuomiossa selkeästi määritelty pelkkänä vuosikausia jatkuneen toiminnan jatkona.
- 15 Valituksenalaisessa tuomiossa määriteltiin tästä näkökulmasta vahingot – ensisijaista, täydentävää ja korvaavaa korjaamista varten – sillä vahvistetulla edellytyksellä, että kaikilla alueilla voidaan todeta Snian toiminnasta välittömästi tai välillisesti johtuva syy-yhteys tammikuun 2004 jälkeisistä muutoksista riippumatta. Kaikilla alueilla voidaan todeta syy-yhteys Snia-konserniin sidoksissa olevien yhtiöiden harjoittaman teollisen toiminnan ja paikallisen saastumisen välillä. Lisättäköön, että tämällyppinen yhteys on määritelty 7.4.2021 annettussa tiedonannossa 2021/C, 118/01 tarkoitetun ympäristövahinkoja koskevan unionin lainsäädännön mukaisesti. Mainitussa tiedonannossa viitataan tuomioon C-378/08 ja todetaan ”syy-yhteyden osalta”, että jos jäsenvaltion lainsäädännössä niin säädetään, ”sellaiseen uskottavaan näyttöön perustuva oletama on riittävä osoitus yhteydestä”, joka on omiaan ”tukemaan oletamaa, kuten toiminnanharjoittajan laitoksen sijainti todetun pilaantumisen läheisyydessä sekä havaittujen ympäristöä pilaavien aineiden ja kyseisen toiminnanharjoittajan toiminnassaan käyttämien aineiden välinen vastaavuus”. Juuri tämä voidaan päätellä valituksenalaisesta tuomiosta.
- *Yhtiöoikeuden pulma*
- 16 Valittaja väittää, että siviililain 2506-bis §:n mukaan sen vastuulle ei vastaanottavana yhtiönä voida osoittaa vahinkoja, jotka ovat aiheutuneet jakautumisen jälkeisestä (passiivisesta tai aktiivisesta) menettelystä, sillä tämä rikkoisi jakautumisen ajankohtana jo olemassa olleiden ”vastuiden” tai ”velkojen” lakisäätöistä aikarajaa (ks. edellä 7 ja 8 kohdassa esitetyt perustelut).
- 17 Corte di Cassationen vastaus kansallisen säännöksen perusteella on kielteinen siltä osin kuin kyse on tarpeesta erottaa myös yhteisvastuun määrittelemiseksi velat vastuista siinä mielessä, että kansallinen säännös on ymmärrettävä siten, että vastaanottavan yhtiön yhteisvastuu ulottuu ainoastaan jo ennen jakautumista määriteltyyn vastuuseen. LivaNovan eriävässä väittämässä ei oteta huomioon perusteluja, joiden nojalla Corte d’appello di Milano totesi syy-yhteyden Snian ja siihen kyseisenä ajanjaksona sidoksissa olleiden yhtiöiden vastuulle luettavan toiminnan sekä kaikkien kolmen asianomaisen alueen saastumisen välillä.
- 18 Yhtiöiden jakautumisen osalta korvausvelka on mahdollisen yhteisvastuun perusteella aikaisempi, koska vahinko sisältyy selvästi Italian lainsäätäjän siviililain 2506-bis §:ssä käyttämään laajempaan ilmaisuun (”vastuu”). Tämä ilmaisu ei tarkoita ennalta määrättyä laadullista ominaisuutta vastuiden

mahdollisessa kohdistamisessa, sillä vastuut voivat olla myös velkoja ja jopa jakautuneista varoista erillisiä velkoja.

- 19 Kansallisen säännöksen tulkinnassa ratkaisevaa on siis se, että pääasiaa käsittelevä tuomioistuin on todennut Snian osalta, että ympäristövahinkoa aiheuttanut toiminta oli tapahtunut ennen jakautumista. Tämän toiminnan perusteella määritellään vastaavaan jatkuvaan rikkomiseen perustuvan korvausvelvollisuuden laajuus. Merkityksellinen tosiseikka voi olla minkä tahansa sellaisesta ihmisen toiminnasta annetun säännöksen rikkominen, joka voidaan johtaa ympäristön huomattavasta pilaantumisesta tai saastumisesta ja joka voidaan päätellä oikeusjärjestelmän säännöistä, joihin epäilemättä kuuluvat myös sopimussuhteen ulkopuolista siviilioikeudellista rikkomista koskevat tai vaarallisen toiminnan harjoittamiseen perustuvaan vastuuseen liittyvät säännöt. Italian oikeuden mukainen ympäristövahingon käsite kattaa näet kaikki todettujen tosiseikkojen seuraukset luonnonvarojen lopullisesta häviämisestä (tuhoutumisesta) tai saastumisesta (tai laadullisesta huonontumisesta) aina ympäristön pilaantumiseen, jonka katsotaan sellaisenaan tarkoittavan alueiden ekologisen, biologisen ja sosiologisen tasapainon lopullista muuttumista siten, että aiempi tasapaino on silminnähden muuttunut.
- 20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pitää edellä esitettyä kansallisen säännöksen tulkintaa parempana myös siihen liittyvän velkojen suojatavoitteen perusteella.
- 21 Unionin tuomioistuin itse on tarkastellut 30.1.2020 antamassaan tuomiossa Cicien ym. (asia C-394/18) rajavastuuyhtiöiden jakautumisen yhteydessä jakautuvan yhtiön velkojen etujen suojaa takaisinsaantikanteen kannalta sekä todennut nimenomaisesti, että kuudennen direktiivin 82/891/ETY johdanto-osan kahdeksannessa perustelukappaleessa edellytetään, että ”velkoja, mukaan lukien joukkovelkakirjojen haltijat, ja niitä, joilla on jakautumiseen osallistuvia yhtiöitä kohtaan muita vaatimuksia, on suojattava niin, että jakautuminen ei vaikuta haitallisesti heidän etuihinsa”. Asiaa koskevien oikeussääntöjen tulkinnalla on siten taattava oikeusvarmuus sekä jakautumiseen osallistuvien yhtiöiden että näiden yhtiöiden ja kolmansien osapuolten välisissä suhteissa.
- 22 Siviililain 2506-bis §:n tulkinta edellyttää yhteneväistä tulkintaa kuudenteen direktiiviin 82/891/ETY, joka on ajallisesti merkityksellinen suhteessa käsiteltävässä asiassa todettuihin tosiseikkoihin, sisältyvän vastaavanlaisen sanamuodon tulkinnan kanssa.
- 23 Neuvoston kuudennen direktiivin 82/891/ETY 3 artikla, jota sovelletaan myös uusia yhtiöitä perustamalla tapahtuvaan jakautumiseen (22 artikla), sisältää näet säännön jonka mukaan ”jos jotakin velvoitetta ei ole jaettu jakautumissuunnitelmassa eikä suunnitelmaa tulkitsemalla voida tehdä päätöstä jakamisesta, vastaanottavat yhtiöt vastaavat yhteisvastuullisesti tästä velvoitteesta. Jäsenvaltiot voivat säätää, että edellä mainittu yhteisvastuu rajoitetaan kullekin yhtiölle jaettavan nettovarallisuuden määrään”. Mainittu

säännös perustuu keskeisesti käsitteeseen, joka voidaan rinnastaa myöhemmin osaksi kansallista säännöstä saatettuun käsitteeseen ”*velvoitetta ei ole jaettu jakautumissuunnitelmassa*”. Sanamuodon olennainen vastaavuus edellyttää, että mainittu tuomioistuin esittää asiaa ylimpänä oikeusasteena käsittelevänä tuomioistuimena Euroopan unionin tuomioistuimelle SEUT 26 artiklaan perustuvan ennakkoratkaisupyynnön sen varmistamiseksi, ettei kuudes direktiivi sisällä tulkinnallisia esteitä edellä mainitun kansallisen säännöksen tulkinnalle.

- 24 Koska käsiteltävän asian kohde on erityisen merkityksellinen myös taloudelliselta kannalta, unionin tuomioistuinta pyydetään tutkimaan kysymystä kiireellisesti.

TYÖASIAKIRJA